

**A BUDAPESTI
PIARISTA GIMNÁZIUM
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

I. BEVEZETŐ

1. A pedagógiai program törvényi háttere

Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 48. § (1(a) és b) pontja

A 243/2003. (12.17.) Kerettantervi kormányrendelet

Egyházi törvény

A 100/97. Kormányrendelet az érettségi szabályozásáról

A Gyermekvédelemről szóló 1997. évi XXXI. tv. módosítása a 2002. évi IX. tv.

2. Az iskola működésének törvényi alapja: az Alapító Okirat

Az intézmény neve: Piarista Gimnázium

címe: 1088 Budapest, VIII. Mikszáth Kálmán tér 1.

levelezés: 1444Bp. 8. Pf: 266

telefon: 486 36 90; fax: 4863691

A fenntartó neve: Piarista Rend Magyarországi Tartományfőnöksége

címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

Alapító:

Pest szabad királyi város előljárósága

És a Piarista Tartományfőnökség 1717. október 30-án aláírt szerződése

(az okirat eredetije a Piarista Központi Levéltárban)

A működésének jogi alapja:

Az 1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról, az 1993. évi LXXXIX. törvény a közoktatásról (módosítva az 1995. évi CXX. I. törvénnyel, 1996-os és az 1999. évi LXII. törvénnyel)

Valamint, Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal Oktatási Ügyosztályának 1997. május 12-én kiadott 14-467/97. sz. működési engedélye

Az intézmény típusa, évfolyamainak és tanulóinak száma:

6 évfolyamos gimnázium, 12 osztályban 440 fő

Munkarendje: nappali

Felügyeleti szervei:

1. Szakmai és törvényességi felügyeletet:

Piarista Tartományfőnökség /1052 Budapest, Piarista köz 1. / gyakorolja

2. Fenntartói tevékenység törvényességi felügyeletét:

Budapest Főváros Önkormányzatának Főjegyzője látja el.

3. Adatnyilvántartás, tanácsadás, kapcsolattartás:

MKPK Katolikus Pedagógiai és Szervezési Intézet

4. Iskolai főhatóság: Urbán József, tartományfőnök

3. Az iskola rövid története:

Pest város tanácsa a török hódoltság és a Rákóczi-szabadságharc után a piarista tanító-rendre bízta, és 10000 forintos adományával vetette meg első középfokú iskolájának alapját. 1717. október 30-án írta alá az alapító oklevelet Pest szabad királyi város és a piarista rend előljárósága. A tanítást 4 piarista szerzetes 155 tanulóval kezdte meg november 7-én. A város 1728-ban megvásárolta az iskola számára a mai Görög udvar helyén lévő, félig kész jezsuita iskolát. A legnagyobb emeleti helyiséget színháznak rendezték be. A színi előadások évről évre nem kis mértékben járultak *hozzá* az iskola népszerűségéhez.

1743-ban Cörver Elek piarista kezdeményezésére bölcsészeti tanfolyamot nyitottak, ez 1752-ben nyilvános jellegű lett. Ez a bölcsészeti iskola úttörő munkát végzett a modernebb irányú, Leibniz, Wolf és Newton szellemében művelt filozófia meghonosításával: a matematika, a fizika és a földrajz *tanításával*. 1777-ben Banyák Bernát piarista már magyar nyelven adta elő a filozófiát, amely akkor a természettudományokat jelentette. 1783-ban Szabiik István kiváló fizikatanár bocsátotta fel az iskola udvaráról hazánkban az első léggömböt.

A gimnáziumi tanítás kezdetben a jezsuita rendszerben folyt, de csakhamar kialakult a piarista iskola sajátos nevelői és tanulmányi rendje. Ennek legfontosabb eleme a természettudományok és a magyar nyelv tanítása volt. A reformkorban a magyar nyelv és szellem egyre erősebben érvényesült az iskolában. Ezt bizonyítják azok a följelentések, amelyek az 1800-as évek első évtizedeiben arról adnak hírt, hogy a pesti piaristák latin helyett magyarul tanítanak.

A szabadságharc után 1850-től 7 osztályú főgimnázium, 1883-tól állami tanterv szerint oktató 8 osztályos főgimnázium. 1851-ben itt tartották meg az első érettségi vizsgát 143 tanulóval. Az iskolában a latin, a görög és a német mellett 1932-től franciát, 1940-től olaszt, 1945-től, pedig angol nyelvet is tanítottak.

Az 1945-46. tanévben a gimnázium alsó *tagozata* általános iskolává alakult, majd az 1948-ban bekövetkezett államosításig 12 évfolyamos iskolaként működött. 1948-tól 2 évig Állami Ady Endre Általános Gimnázium, majd 1950-ben az állam és az *egyház* közötti megállapodás alapján újra rendi gimnázium lett: most már 4 évfolyamos, 2-2 párhuzamos osztállyal rendelkező egyházi fiú gimnáziumként.

1953- ősztől minisztériumi rendelkezés következtében a Váci utcai piarista épület az ELTE Bölcsészettudományi Karának használatába került, a Piarista Gimnázium, pedig az 1948-ban államosított Sarcé Coeur Intézet VIII. kerületi Mikszáth téri épületében kapott helyet mindmáig.

1989-ben megszűnt a létszámkorlátozás, és a helyi lehetőségek szerint 10 osztályosra bővült az iskola. Közben a tantestület - a vidéki piarista iskolák megnyitása folytán - jelentősen bővült világi tanárokkal.

A budapesti Piarista Gimnázium *alapításától* kezdve - rendi hagyományok szerint - fiúk nevelésére — oktatására vállalkozott, eltérően a vidéki piarista iskoláktól. Az 1948-ban bekövetkezett államosításig 8 évfolyamos gimnázium, 1950-től 1995-ig 4 évfolyamos gimnázium, 1995-től fokozatosan tér át a 6 évfolyamos gimnáziumi szervezetre. A teljes átállás a 6 évfolyamos oktatásra a 2003-tanévben fejeződik be. A tervek szerint a budapesti Piarista Gimnázium 6 évfolyamos iskolaként - évfolyamonként 2 párhuzamos osztállyal KB. 400 fiútanulóval kapcsolódik bele a magyar közoktatásba.

Az iskola tantestülete "követő tantervként" a budapesti Eötvös József Gimnázium által kidolgozott 6 évfolyamos tantervet vette át, amelyet sajátos igények és lehetőségek szerint módosítva alkalmaz. Ez az adaptált tanterv figyelembe veszi az iskola humánus (irodalmi, történelmi, idegen nyelvi, művészeti nevelés) és természettudományos nevelési hagyományait. Emellett biztosítja a korszerű vallásos világnézeti, erkölcsi nevelés kívánalmait is.

Az iskola tanárai közül a XIX. és a XX. században többen voltak akadémikusok, egyetemi professzorok. Tanítványai között találjuk a modern természettudományok több jeles képviselőjét (Eötvös Loránd, a Nobel-díjas Hevesy György, Oláh György), a magyar költészet és irodalom művelőit (Vörösmarty Mihály, Katona József, Petőfi Sándor, Vajda János, Örkény István, Pilinszky János), valamint politikusokat, közéleti képviselőket (Teleki Pál, Antall József, Andorka Rudolf) és az egyházi vezetők között 16 püspököt.

4.Küldetésnyilatkozata:

Az ifjúságot körülölelő társadalomban terjedő igénytelenség és szabadosság láttán több száz éves hagyományainkhoz híven határozottan valljuk, hogy ha a "gyerekeket kiskoruktól fogva szorgalmasan nevelik vallásos életre és műveltségre, kétségkívül remélhető, hogy egész életük alakulása boldog lesz." /Piarista Konstitúciók I./1./5./

Iskolánk ezért a következetes és fegyelmezett munka, a hit, a szellemi igényesség és a tiszteletadás elsajátításának műhelye. Szabadságban és szabadságra neveljük fiainkat, ahol lehetőség van a keresztény élet megélésére, és lehetőség van a keresztény közösség megteremtésére. Az Egyháznak és országunknak szüksége van hitben és tudományban egyaránt kiművelt emberfőkre; fegyelemre, tiszteletadásra és erkölcsös életre nevelt családapákra. E célunkat fejezi ki Rendünk és iskoláink jelmondata: "Pietas et litterae", vagyis: hívő élet és tudomány.

5. Az iskola társadalmi, vallási, környezeti adottságai

Az iskolát elsősorban Budapesten élő katolikus családok gyermekei látogatják. A környező településekről kerülnek ki a bejáró tanulók, a létszám 5-10 %-a. Nem saját családjuknál lakókat csak egészen kivételes esetben veszünk fel, tekintettel arra, hogy kollégiumunk nincs, és a rokonoknál, szállásadóknál való elhelyezés kedvezőtlen tapasztalatokkal járt.

A szülők nagyobb része a fővárosi értelmiségi körökből való (orvos, mérnök, *jogász*, közgazdász, informatikai szakember), de minden évfolyamon megtalálhatók a fizikai dolgozók gyermekei is. Különös gonddal karoljuk fel a csonka vagy széthullott családok gyermekeit, akik egyre nagyobb számban vannak jelen iskolánkban (10-20 %).

A jelentkezéskor és a felvételnél figyelembe vesszük a volt piarista tanítványok kérését, de megkívánjuk, hogy a fiuk megfeleljen a felvételi követelményeknek. Egyébként minden jelentkezőtől plébánosi, illetve hitoktatói ajánlást és igazolást kérünk előzetes hitoktatásban való részvételről. Jó kapcsolatot tartunk fenn a fővárosi plébániákkal és egyházközségekkel, amelyek egyikén-, másikon a vezetők között volt tanítványainkat is megtaláljuk. Ugyancsak megbecsüljük a különféle katolikus lelkeségi mozgalmakat a fővárosban. A gimnáziumi évek során számos tanulónk tevékenyen vesz részt ezekben.

Mínt hogy tanulóink a főváros legkülönbözőbb kerületeiből valók - eléggé arányos eloszlásban - az iskola működése messze túlterjed a közvetlen környezetén (VIII. kerület és belváros).

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján a szülők a vallásos nevelés igényén túl a továbbtanulás szándékával íratják gyermekeiket iskolánkba. Ennek igyekszünk megfelelni az igényes oktatással és társadalmi-vallás-erkölcsi neveléssel. A felvételi statisztikák szerint érettségizett diákjaink 100 %-a jelentkezik továbbtanulásra. Az utóbbi évtizedben a felvételizők 95-98 %-át veszik fel az első alkalommal. Az érettségizettek közül évfolyamonként átlagosan 2-4 tanuló jelentkezik *egyházi pályára* (nemegyszer késői hivatás formájában). A legutóbbi években világiként is folytatnak teológiai tanulmányokat (egyházközségi vezető, ifjúsági vezető, hitoktató, szociális munkás képzés).

II. AZ ISKOLA NEVELÉSI ALAPELVEI

1. Az iskolai nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei

Iskolai munkánkat a hagyományos piarista jelmondat szerint: PIETAS ÉT LITTERAE egységben végezzük.

PIETAS: lényege a természetes és természetfölötti értékek iránti nyitottság. Elemei: a vallásos világkép, az emberi kapcsolatokban a keresztény erkölcsi norma, a katolikus hitnek megfelelő egyházas érzület.

LITTERAE: sokoldalú, korszerű tudományos műveltség megszerzése, valamint a Teremtő Isten művének teljesebb megismerése és alakítására szolgáló képességek fejlesztése.

Ennek megfelelően iskolai képzésünk általános jellegű : nem szervezünk speciális képzésű osztályokat, tanulócsoportokat. Ugyanakkor a sok talentumot kapott gyerekeknek a LITTERAE szellemében megpróbálunk tehetségünk szerint segítségére lenni, hogy adottságuk ne kallódjék el.

Specialitásunk éppen a teljességre és az egységre való törekvés:

Egységre törekvés: a PIETAS ET LITTERAE jelmondatban fontos közszó az ET. Az ÉS. Hívó embereket nevelünk, akik életébe integrálódik az igényesség, és a világra nyitott művelt embereket nevelünk, akik életéből nem hiányozhat az Istenre való nyitottság.

Különösen nagy hangsúlyt kapnak iskolánk egész pedagógiai működésében a:

- szerető igényesség
- férfias értékelés
- és az, hogy az ember közösségi lény.

Célkitűzésünk: a sokoldalúan képzett, sokféle feladatra alkalmas, keresztény magyar értelmiség nevelése.

2. Megoldandó nevelési részfeladatok

A/ A magyarság múltjához, kulturális hagyományaihoz való hűségre - a jelen társadalmában való tájékozottság, a jövőért való felelősség, a nemzethez tartozás megalapozása, valamint a közéleti szerepek vállalására való készítés.

B/ Az egyetemes keresztény kultúrkörhöz tartozás tudatának ápolása. Ebbe beletartozik az antik klasszikus műveltség, a keresztény európai kultúra, a modern technikai civilizáció, valamint a modern európai nyelvek oktatása.

C/ A vallásos életre nevelésben a liturgikus életbe való bevezetésen kívül szerepet kap a papi, szerzetesi diakóniai és hitoktatói hivatás lelki háttérének biztosítása. A papi, szerzetesi hivatás dolgában, tiszteletben tartjuk a meghívó, kiválasztó Isten szándékát. A hittant minden évfolyamban tantárgyi jelleggel iskolai órakeretben (heti 2 óra) tanítjuk. Vasárnaponként közös diákmisét tartunk. A közös diákmiséken előmozdítjuk a résztvevők belekapcsolódását a liturgikus szolgálatba és énekbe. A tanítási napokra eső ünnepeken a tanév rendjében meghatározott iskolai órák előtt közösségi szentmisén veszünk részt. Évenként lelkigyakorlatot, 4 alkalommal bűnbánati liturgiát és egy-két alkalommal rekollekciót tartunk diákjainknak. Különösen fontosnak tarjuk a húsvéti, nagyheti szertartásban való részvételt. Az iskola énekkara az egyházi, és ezen belül a liturgikus zene ápolását tűzi ki céljának.

D/ Az esztétikai nevelésben fontosnak tartjuk a képzőművészetek, a zenei kultúra oktatását (az iskolai órák keretén túl is), - valamint a beszéd, a viselkedés, az öltözködés és a környezet kultúrájának elsajátítását.

E/ A testi nevelés a tanórákon, a sportköri foglalkozásokon, a kirándulásokon és túrákon, valamint a különféle sportversenyeken valósul meg. Belekapcsolódunk a Magyar Diáksport Szövetség, a Katolikus Iskolák Diáksport Szövetsége (KIDS) és a lehetőségekhez képest a Katolikus Iskolák Nemzetközi Sport Szövetsége (FISEC) versenyéibe. Az egészséges életmódot a biológiai és osztályfőnöki órákon is szorgalmazzuk.

F/ Alapvetően fontosnak tartjuk a keresztény köteleességteljesítésre nevelést. Az állapotbeli köteleesség teljesítését keresztény erényként vesszük figyelembe a tanulók minősítésében (magatartás és szorgalom).

G/ A közösségi életre nevelés minden területét fölkaroljuk: a családi, az osztály, az iskolai, a plébániai és lelkiismereti közösségeket. Gondot fordítunk a tanulók későbbi családi életének megalapo-

zására a hittanórákon, a szaktárgyi, valamint az osztályfőnöki órákon.

H/ A nevelési területeket kiegészíti a fegyelmezett életvezetésre való készítésünk. Állandóan szoktatjuk tanulóinkat a tanórák alatti munkafegyelemre, a házi feladatok pontos elkészítésére, az iskola házirendjének megtartására, - valamint az utcán, a közlekedésben, a szórakozóhelyeken, később, pedig a munkahelyen való fegyelmezett viselkedésre.

3. Kapcsolat a szülői házzal

Elsődleges felelőse az *igazgató* és az osztályfőnök. Formái: a szorosan vett tanulmányi, fegyelmi kapcsolatokon kívül (iskolai fogadó órák) a szülőkkel való társas együttlét, a szülői kirándulások szervezése.

Az osztályfőnökök szerveznek társas együttléteket a szülőkkel, ún. "fehér asztal" keretében. Itt a szülők közvetlen beszélgetés formájában találkozhatnak az osztályban tanító tanárokkal, kölcsönösen megismerhetik egymást és gyermekeik akadályait, valamint javaslatokat tehetnek az iskolai élet bármely területének javítására, módosítására.

A Köznevelési Törvényben szereplő Iskolaszék intézménye 1994-től 3 éven át működött - jóváhagyott szervezeti és működési szabályzat szerint. Az 1996. évi LXII. törvénnyel módosított Köznevelési Törvény 60. paragrafusában szerint az Iskolaszék már nem kötelező intézmény, hanem csak lehetőség, ha a nevelőtestület, az iskolai szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat 20%-a kezdeményezi. Az 1990. november 26-i nevelési értekezleten a tantestület egyhangúan nem kívánta az Iskolaszék újabb formájának megalakítását. Szerepét a Kalazancius Munkaközösség szerzetesi és világi tanárok *tagozatára bízta*, valamint az egyes osztályok szülői közösségére. Az osztályok szülői közössége a legtöbb esetben aktívan figyelemmel kíséri az iskola szellemi, erkölcsi nevelését és anyagi helyzetét. Az utóbbit a Kalazancius Alapítvány *számlájára* befizetett összegekkel, valamint adója 1%-ának *felajánlásával* támogatja.

A szülői kirándulások gyakorisága és helyének, idejének megválasztása az osztály szülői közösségének aktivitásától függ. Szép kezdeményezés, hogy egyes kirándulásokra a család minden *tagját* meghívják, így az osztály közösségi szelleme jelentősen gazdagodhat. Ezeket a kirándulásokat (minthogy *általában* szombatra esnek) esti szentmise szokta *lezárni*.

Az osztályfőnökök a fiúk itt tartózkodása alatt lehetőleg két alkalommal fölkeresik "családlátogatás" céljából tanulóik szüleit. Ezek a látogatások alkalmat adnak arra, hogy megismerjék a tanulók "háttérköörülményeit", és elősegítsék a kölcsönös bizalmat a szülői ház és az iskola között.

4. A diákokban kialakítandó személyiségideál

Nevelésünk célja, hogy diákjaink személyisége helyes irányban fejlődjön, alakuljon. Ennek során egyes tulajdonságokat erősíteni kell bennük, míg másokat lefaragni, helyére tenni. Az általános személyiségideál megközelítésére törekszünk, de azt is tudjuk, hogy meg kell találnunk a diákonként más és más adottságok tiszteletét is: az általános emberi értékeken túl, a csak arra a tanulóra jellemző értékeket (vallási elmélyülésre való készség, tantárgyak iránti érdeklődés, sport, művészetek, stb.). Így alakul ki az a személyes nevelési ideál, amely nevelésünket meghatározza.

Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át az ifjúkorig hosszú folyamat. Minden korszaknak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példákban, mind pedig értékekben.

A fontosabb emberi és egyben keresztény értékek a következők:

- a hitre, reményre, szeretetre nevelés, - a helyes önértékelés, amely sem nem túlozza, sem le nem becsüli értékeit,
- az értékek felismerése, megbecsülése és a kiállás mellettük, - a józan, megfontolt ítélőképesség,
- a mások felé való nyitottság, befogadóképesség, - a saját akaratunkról való lemondás mások érdekében,
- a szelídség, - az alázat, - a türelem, - az alaposág, - a mértékletesség, - a bűnbánat, amely mentes kell legyen a kóros önmarcangolástól, és a megbocsátás, - a belső csendre, elmélyülésre való igény,
- hűség Istenhez és embertársainkhoz, - felelősség magunk, mások és a teremtet világ iránt.

Mindezeket a szeretetparancs hármassága fejezi ki: szeretni Istent, embertársainkat úgy, mint sajátmagunkat. Akikben ezek a tulajdonságok megerősödnek, az fogékony lesz a szentre, az igazra, a jóra és a szépre.

Nevelésünk nagy feladata, hogy a mai világban tapasztalható hamis értékeket leleplezzük, és tanulóink természetes becsvágyát, sikerre törekvését átítassuk keresztény szellemmel.

Végző célunk a Krisztusban megváltott, azaz krisztusi, keresztény ember kialakulásának elősegítése. Sohasem feledkezünk meg arról, hogy mi ültetünk, gyomlálunk, de a növekedést az Isten adja.

5. A világ, amelyben élünk

Nevelési elveink megfogalmazásakor figyelembe vesszük, hogy szekularizált világban élünk. Diákjaink szülei sok esetben nem kaptak vallásos nevelést, ezért egyfelől az iskolától várják e hiány pótlását, másfelől pedig diákjaink hitbeli tájékozottságban eltérő szinteken élnek.

A családok szétesése miatt sokszor hárul ránk nagyobb felelősség a hátrányos helyzetben lévő tanulók segítésében. Diákjaink egy része olyan családmodellt hoz, amelyből hiányzik az anyai vagy az apai minta, ahol kevés a gyermekekre fordított idő, esetleg hiányzik a keresztény értékrend is. A hozzánk jövő tanulóknak nagy a szeretet -, a törődés- és az elfogadás-igénye. Nem csupán az egyre romló családi háttér, hanem maga a szekularizált világ is veszélyforrás tanulóink nevelődése számára.

III. A KATOLIKUS NEVELÉS TÖRTÉNETE, HAGYOMÁNYAI

1. A katolikus nevelés és oktatás a kereszténység felvétele közben alakult ki Magyarországon. Ennek tüzhelyei az első káptalani és kolostori iskolák voltak. Már az első misszionáriusok hozták létre ilyen iskolát: Szent Gellért Csanádon, a bencések Szent Márton hegyi monostoraikban. Céljuk volt, hogy a Szent István törvényeiben előírt papképzésről gondoskodjanak, akik anyanyelven is meg tudták szólaltatni a latin nyelvű Szentírást, és a liturgikus szövegeket az igehirdetésben. Ez az iskolatípus az Európában a római birodalom hagyományaira építő "hét szabad művészet" egyes elemeit tanította: trivium: grammatika, retorika, dialektika és quadrivium: aritmetika, geometria, asztronómia, zene. Ezáltal a nemzet fiaiba a latin keresztény kultúrát ültették be, s ezekkel Magyarországot az európai latin kultúrkörbe kapcsolták be.

A XIII. sz.-ra kialakul a királyi kancellária, a hiteles helyek rendszere. Ez szükségessé tette nagyobb létszámú hivatalnoki kar kialakulását, így lassanként a "tanult ember" fogalma elvált a "klerikustól". Az oklevelek "literator" névvel jelölik. Ezek jó része a bolognai, a páduai vagy a Nagy Lajos és Vilmos pécsi püspök szorgalmazására 1367-ben alapított pécsi egyetemen tanult.

2. A XV. sz.-ban a humanizmus hatása bevonult az iskolákba is. Humanista pedagógiai tractatusok jelentek meg Magyarországon is Zsigmond és Mátyás királyok uralkodása alatt. Mindezeket főleg a városi humanista iskolákban alkalmazták. Ennek hiteles bizonyítéka az un. Szalkai-kódex 1489-90-ből. Szelkai László 15 éves diák latinul írt füzeté, aki Patakon a bakkalaureus Kisváradi János rektor vezetésével tanulta a latin klasszikusokat, a német, francia zenét, a csillagászatot. Megjelent a rajzos vázlat, a megbeszélés módszere. A felsőoktatást a budai domonkosok magas színvonalú filozófiai-teológiai oktatása jelentette.

3. Mohács után a három részre szakadt országban az oktatás egysége is megbomlott. A török által elfoglalt területeken megszűnt az európai keresztény művelődés. Szilárdnak bizonyult a királyi Magyarországon és Erdélyben a városi humanista iskolák és a káptalani iskolák schola minor *tagozata*, a későbbi humanista gimnázium. Szilárdan megőrizték az eddigi szervezeti kereteket: elemi - grammatika - poétika, retorika, logika - ének. A hitoktatás a trentói zsinat után létrehozta a Catechismus Romanus-t, mint a hitoktatás tartalmi *anyagát* és módszertani formáját (katekizmus: élőszóval oktatás megfogalmazott kérdés-feleletek formájában).

A XVII. sz. elején a népoktatás is szélesebbé vált Pázmány Péter szervező tevékenysége révén. A katolikus oktatási intézmények tananyagát és szervezetét a jezsuita rend központilag kidolgozott *szabályzata* alapján alakították újjá 1599-ben. Leglényegesebb újítása, hogy elkülönítették a gimnáziumot (5 osztályos) az akadémiai tagozattól. A katolikus megújulás mozgalmában új erőként jelentek meg a piaristák, akik Magyarországon Podolinban 1642-ben alapították meg első iskolájukat. Sajátosságuk volt a jezsuita iskolarendszeren belül a matematika, földrajz hangsúlyozott tanítása.

4. A török kiűzése a katolikus megújulás, és a reformációval kialakult harcok lezárulása után az iskoláztatásban is megújulást jelentett II. Rákóczi Ferenc rendelete 1704-ben a választási türelemről: az iskolafenntartók megtarthatták addigi iskoláikat felekezeti hovatartozásuk szerint. A piaristák egyre több iskolát nyitottak a Felvidéken és az Alföldön, Pest városában, a ferencesek pedig Csíksomlyón. A XVIII. sz.-i barokk iskola tananyagában újat hozott a reális tárgyak (matematika, történelem) és az új filozófia tanítása Newton és Franklin nyomán. A magyar nyelv is megjelent a tanításban részben a filozófiai disputák, részben az iskoladramák keretében.

A Ratio Educationis (1777) nyomán a királynak jogában állt az iskolaügyet állami feladatként kezelni és szabályozni. Az oktatási célok közé bevonult a hasznosság: "az ifjúságot a hivatali szolgálat végzésére és az állam javának előmozdítására is képesség kell tenni". Az országot tanterületekre osztották fel, a 6-10 éves korban minden **gyermeknek** nemzeti iskolába kell járnia. A kisiskolákban a plébános tanítókat is alkalmazott, bár tanítóképzés még nem volt. A városok egyházi kisiskoláit a magisztrátus tartotta fenn. A harmadik szinten a városi iskolákban gyakorlati matematikát, némi fizikát, mértant, rajzot és német nyelvet tanított osztályonként 3-3 tanító. Az un. mintaiskolában nagyrészt nemesi és polgári származású diákok építészeti rajzot, zenét is tanultak. Belőlük kerültek ki a képzett tanítók. A szerzetesiskolák felismerték a birodalmi egységes szervezetben a németesítő törekvést. Szembeszálltak ezzel főleg magyar nyelvű iskoladramák írásával, disputák szervezésével és a szaknyelv magyarosításával (Benyák Bernát, Dugonics András piaristák).

5. A reformkor nevelési eszményét Széchenyi István fogalmazta meg: a polgári erény - a

nemzeti öntudat - erőegyesítés - kiművelt emberfő. Ebben benne foglaltatott az erkölcsi nevelés, a közéletiségre nevelés és a társadalmi egyenlőségen alapuló nemzeti összefogás szükségessége. Ezzel egyetértettek a reformkor nagy alakjai: Kazinczy, Wesselényi, Kossuth. A humanisztikus nevelés mellett szorgalmazták a szakiskolák alapítását. De megfogalmazta Kossuth a teljes személyiség nevelésének elvét is: "Nem helyeseinők minden embert csak földmérőnek, matematikusnak vagy **vegytudósnak** nevelni, mert... a sokoldalúan kiművelt emberfő könnyen *magáévá* tehet egy vagy más szaktudományt." Az oktatás többféle formájának biztosításával a leendő életpálya, tehát a pályaválasztás szabadságát *akarta* kifejezni. 1828-ban Egerben Pyrker László érsek megalapította az első magyar nyelvű tanítóképző "mintaiskolát". A reformországgyűlések sürgetésére 1840-ben az esztergomi után még 5 városban hoztak létre "Királyi katolikus tanítóképzőt" a tanulmányi alap terhére. Számukra több európai színvonalú pedagógiai, módszertani tankönyv készült katolikus szerzők tollából.

A polgárosodási törekvések Eötvös József minisztersége alatt jelentek meg. Ő vezette be a tankötelezettséget és az állam főfelügyeleti jogát az iskoláztatásban. Ennek nyomán éles vita alakult ki az egyházak autonómiai igényeivel. Eötvös tervezete tartalmazta a szabad iskolaállítás és választás elvét a tanszabadságban. Ezt nehezítette a Bach korszakban a tanítási nyelv németesítésének kényszere. De éppen a nagy múltú egyházi iskolák tartottak ki a magyar nyelvű oktatás mellett.

A kiegyezés után újból Eötvös József lett a miniszter, és az 1868-as népoktatási törvényt a király szentesítette. Az állam és a helyi önkormányzatok mellett az egyházi iskolák is megtartották szabadságukat az iskolaalapításban. Már a század eleje óta bekapcsolódtak a jezsuiták és a piaristák mellett más szerzetesrendek is az iskolai oktatásba: bencések, ciszterek, premontreiek és a női szerzetesrendek. Kialakult a katolikus tankönyvkiadás.

Az I. világháború után az 1935- évi 6. törvény biztosította az egyházi iskolák autonómiáját: "...az illetékes egyházi hatóságok saját szabályaik szerint igazgatják az iskoláikat". Kialakult a katolikus *főigazgatói* szakmai rendszer. Az oktatás, a tankönyvkiválasztás, a tandíj, az érettségi elnök kinevezése tartozott jogkörébe a vallás- és közoktatási miniszter általi jóváhagyás után. Az állam finanszírozta az egyházi iskolákat is. Ezt az 1945. évi kormány is elismerte.

Az 1948. június 16-án a baloldali pártok valamint az államhatalom szervei által vezetett egyházellenes kampány után a XXX111. tv. becikkelyezte az egyházi iskolák államosítását.

Az 1950. nyarán a szerzetesrendek feloszlatása közben a katolikus püspöki karra gyakorolt nyomás miatt az állam és a katolikus Egyház közti "megállapodás" lehetővé tette 8 szerzetes gimnázium újranyitását" államsegély biztosításával, de igen szoros szervezeti és létszámkorlátozással. A püspöki kar adott megbízást a bencéseknek, a ferenceseknek, a piaristáknak és a Szegény Iskolanővérek rendjének 2-2 középiskola megnyitására: "A Püspöki Kar tanúsítja, hogy az érdekelt szerzetesrendek csak a Püspöki Kar *kívánságára* vállalták a visszaadandó iskolák átvételét. Az áldozatvállalásért a Püspöki Kar az érdekelt Rendeknek köszönetét fejezi ki, és nehéz munkájukra Isten *áldását* kéri.

Ezek az iskolák biztosították, hogy az 1990-ig terjedő 40 év alatt a keresztény értelmiségben olyan személyiségeket neveljenek, akik az első demokratikus választások során másokkal együtt közéleti felelősséget vállaltak a szabad Magyarország megteremtésében.

Az ezeréves magyar iskola jubileumi évére az 1990-94 között meghozott három törvény biztosította a katolikus iskolarendszer újbóli kiépítését az óvodától az egyetemig:

- az 1990. évi IV. tv. a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról;
- az 1991. évi XXXII. tv. a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről;
- az 1993. évi LXXEX. tv. a közoktatásról, amelyet az 1995. évi CXXI. és az 1996. évi LXII. tv. módosított.

Ezek a törvények az Európai Unió törvényhozásával összhangban a Kelet-Közép-Európa volt

kommunista országaiban a mai napig is egyedülálló módon szolgálnak jogalapul a pluralista társadalomban a tanulás és a tanítás szabadságának. Egyúttal biztosítják az iskoláinkban folyó vallásos világnézeti nevelés lehetőségét.

IV. ERKÖLCSI ELVÁRÁSOK

1. Tanároktól

Iskolánk tanári kara ún. "vegyes-típusú": részben piarista szerzetestanár, részben világi férfi/nő tanár. A szerzetestanárok egy része nyugdíjas, másik része tanulmányokat végez, ismét más része egyéb rendi beosztást tölt be. A világi tanárok legnagyobb része teljes óraszámban tanít. Ebben a sajátos összetételben kell megfogalmaznunk azokat az általános erkölcsi elvárásokat, amelyek iskolánk szerzetesi hagyományainak és a jelenlegi helyzetnek is megfelelnek.

A katolikus iskola sajátos jellegét a nevelők tevékenysége és tanúságtétele biztosítja elsősorban. Ezért elengedhetetlen:

- hogy nyitottak legyenek minden értékre, amelyeket beépíthetnek saját életükbe és nevelőoktató munkájukba,
- hogy állandó önképzéssel, olvasással, kultúrájuk fejlesztésével készüljenek iskolai munkájukra,
- hogy elmélyült imaélettel és a diákok iránti szeretetből fakadó humánussal képviseljék a keresztény hitet és erkölcsöt,
- hogy az értékek átadásának vágya és kellő empátia vezesse őket nevelő munkájukban,
- hogy a határozott irányítást (tanári szigort) kiegészítsék személyes kapcsolatteremtéssel, a tanulókkal való párbeszéddel,
- hogy igazodjanak oktató-nevelő munkájukban a tanulók életkori sajátosságaihoz,
- hogy szavaik és tetteik mindig összhangban legyenek, hiszen mindennél nagyobb veszélyt jelent a tanulók számára a hamis tanúságtétel,
- hogy életük (családi életük) összhangban álljon a katolikus és a piarista iskolák által képviselt értékekkel,
- hogy tanulmányozzák a keresztény tanítást, az Egyház megnyilatkozásait, valamint a Piarista Rend nevelői hagyományait, és mindezt érvényesítsék mindennapi munkájukban - az adott helyzetnek megfelelően,
- hogy legyenek kollegiálisak: arányosan vállaljanak részt a iskolai többletmunkákban: pl. örökös feladatok, felzárkóztatás és tehetséggondozás, kísérőtanári feladatok, diákmissziókban való jelenlét.

2. Diákoktól

A mai magyar társadalom nem csupán szekularizált, hanem pluralista is, azaz tanulóink különféle eszméi, erkölcsi hatásnak vannak kitéve. Egységes erkölcsi elvárások a keresztény etika, az európai kultúra hagyományai alapján a következőkben fogalmazhatók meg:

- belső igény a szentre, a szépre, a jóra és az *igazra*,
- tevékeny részvétel a katolikus egyház liturgikus életében, valamint az iskola vallási programjaiban,
- tiszteletudó, művelt beszéd tanáraikkal és társaikkal,
- testi-lelki egészség megőrzése és biztosítása (káros szenvedélyek kerülése),
- alapos, rendszeres, pontos iskolai kötelességteljesítés,
- a rábízott és az önként vállalt feladatok elvégzése,

- házirend pontjainak felelős megtartása,
- az iskola jóhírének, megbecsülésének elősegítése,
- az adottságoknak és érdeklődésnek megfelelő önképzés (sportkör, énekkar, színjátszó kör, különféle szakkörök és tanulmányi versenyek).

Csak az a fiatal lesz képes ellenállni a fogyasztói társadalom különféle csábításainak, a média által reklámozott tárgyaknak és programoknak, akinek az élő Istenbe vetett hite megadja az alapot erkölcsi döntéseihez.

V. MŰVELTSÉG, KULTÚRA

1. A kultúra jelentősége

1. Iskolánk 280 éves működésének története bizonyítja, hogy a pesti, budapesti Piarista Gimnázium minden korban élen járt a keresztény és a világi kultúra továbbadásában.

"A kultúra szó általános értelemben véve mindazt jelenti, amivel az ember a maga sokirányú szellemi és testi képességét kiműveli, kibontakoztatja." (Gaudium et Spes 53-) Átfogja egész életünket, és rendezőelvünké válik. A helyes kultúra nem egyszerűen a műveltség kialakításából áll. "A mai társadalomban, amelyet a művelődés pluralizmusa jellemez, az Egyház égető szükségét érzi annak, hogy biztosítsa a keresztény gondolkodás jelenlétét..." (Kat.Isk.II.)

A keresztény kultúra forrása és egyben célja az Isten. A kereszténység 2000 éves történelme során ezt igyekezett képviselni. A mai társadalom kultúrválságot él át. A hagyományos keresztény kultúra sok eleme még a keresztények körében is talaját veszítette..

Az egyházi kultúra mellett nagyon fontos minden olyan kulturális eredmény megismerése, amely valamilyen emberi értéket hordoz.

2. Az iskola kulturális élete

Az iskola egyházi jellegéből fakad, hogy az egyházi kultúrát minél jobban meg kell ismertetnünk. Ennek elemei: a liturgiába való aktív bekapcsolódás, hitünk alapos tanulmányozása, az egyház kultúrateremtő szerepének, a szellemi fejlődésre gyakorolt hatásának megismertetése.

A magyar nyelv művelése iskolánk hagyományaiban mindig kiemelkedő szerepet kapott. A magyar irodalom, történelem, valamint a népművészet különböző ágainak ismerete megszeretteti tanulóinkkal a magyar kultúrát, elmélyíti gyökereit, és felvértezi az idegen hatások kritika nélküli befogadása ellen. Fontosnak tartjuk a határainkon túli magyarság kultúrájának, helyzetének megismertetését, és törekszünk személyes kapcsolatok kialakításával - akár testvériskola szinten is - a közös kultúra ápolására. Hazánk történelme nem érthető meg a Kárpát-medence más népei történelmének és kultúrájának ismerete nélkül.

Az idegen nyelvek, a földrajz és a világtörténelem lehetőséget teremt a más népekkel, nyelvvel, kultúrával való találkozásra.

A természettudományok (fizika, kémia, biológia) feladata, hogy bemutassák a teremtés szépségét, az ember felelősségét, a technikai haladás kétarcúságát. Tanulóinkat ösztönözzük és segítjük a különböző pályázatokon és versenyeken való részvételre.

A természettudományok "anyanyelvét", a matematika oktatását rendi hagyományaink szerint kiemelten szorgalmazzuk, és felvételi rendszerünk egyik fontos pillérének tekintjük.

Figyelembe vesszük, hogy az informatika a mai világ egyik kulcskérdése lett, ezért a számítástechnika iskolai oktatásában egyaránt érvényesítjük a gyakorlati és az erkölcsi szempontokat.

Kiemelkedő fontosságú iskolánk életében az audiovizuális-kommunikáció szakkör munkája, amelyben a technikai ismeretek elsajátításán kívül tanulóink esztétikai nevelése is jelentős szerepet kap.

A zenei kultúra mindig meghatározó szerepet töltött be az egyház kultúrájában, iskolánk életében. Diákkórusunk évtizedek óta az élvonalban van az ifjúsági férfikarok

kategóriájában, de vegyes kari oratorikus művek éneklését is vállalja - leányiskolákkal való kapcsolat révén. Jelentős a hangszeres zenét tanulók száma iskolánkban és meglepően sokan jutnak be a Zeneakadémiára (másfél évtized alatt 7 tanulónk végzett karmesterként).

Egyéb *művészetek*: a *képzőművészet*, a *színhátság* saját formanyelvvel és formavilággal rendelkezik, segít felszínre hozni a tanulóknál szunnyadó értékeket, fejleszti önismeretüket, és minden játékosság mellett belső fegyelmekre is szoktat. Ezt szolgálja iskolánkban a Piarista Diákszínpad. A jelentős hazai művészeti alkotások és stílusok megismeréséhez az országjáró kirándulások teremtenek lehetőséget. Ugyanezek szolgálják a különböző tájak természeti szépségeinek és értékeinek felfedezését is. - Tizenegyedikes tanulóink a *táncművészet* a partneriskolával együttműködve eredményesen szervezett tánciskolában tanulják meg. Utolsó éves tanulóink szalagavató ünnepségükön színvonalos társas táncokat és magyar vagy külföldi néptáncokat mutathatnak be vendégeinknek.

A lehetőségektől függően színház- és múzeumlátogatásokat szervezünk tanulóink számára. Az iskolai "nyílt napon" lehetőség kínálkozik a tanulók képzőművészeti alkotásainak (festmények, művészfotók, diaporámák, videofilmek) bemutatására. Az iskola életéről a diáklap számol be évente több alkalommal is. Az egyes tanévek kulturális programjairól és eredményeiről a Gimnázium Évkönyvében olvashatunk.

3. Testnevelés, sport

A kereszténység nagyra értékeli az emberi testet. "Az Ige testté lett" az örök isteni terv szerint. Testünk Jézus Krisztusban megszentelődött, és a Szentlélek templomává vált. A feltámadásban testünk végleges megdicsőülését várjuk. - A keresztény nevelés az egész embert szolgálja, "egész"-ségre irányul. EGÉSZ életet csak úgy élhetünk, ha testünket a szellemi és erkölcsi értékek szolgálatába állítjuk. Minden testhez kötött értéknek örök jövője van. Miközben a testünket értékeljük, vigyázzunk arra, hogy a test kultusza ne váljék soha öncélúvá.

Az ókortól kezdve irányadó az európai kultúrában az *ép testben ép lélek* elve. Ezt a XX. század nyelvén így *fogalmazza* meg a Testnevelési Főiskola 1930-as évekből való zászlajának felirata: "*szellemmel, erkölccsel, érvet!*".

Az iskolai testnevelés elsődleges célja tehát a fegyelmezett, a belső önneveléssel és erőfeszítéssel alakított életvezetés. A hathatós küzdelem az ifjúkori tespedés, ernyedtség, a szétszórtság, az elkényelmesedés ellen. A szellem és az erkölcs uralkodik a keresztény-katolikus iskola testnevelésében, és sportéletében is. Miközben ugyanis kielégíti és fejleszti az ifjúság mozgásigényét, küzd a tunya, lödörgő, sok tekintetben céltalan életforma ellen (mint pl. a tv-mánia, a discózás, a drog különféle fajtáinak használata stb.).

Iskolánk testnevelő tevékenységeinek szinterei:

- a tornaterem,
- a természetjárás területei (gyalogos, kerékpáros, vízitúrák, sítúrák),
- a Diák Sportegyesület szakosztályai (kosárlabda, labdarúgó, atlétika, a természetjáró, a vitorlás),
- a különféle sportegyesületek,
- valamint a biológia és az osztályfőnöki óra

Az utóbbiakon kerül sor az egészségre nevelés elméleti ismereteire: az egészséges táplálkozás, az öltözködés, a betegségek megelőzése, a balesetvédelem, a dohányzás és az

alkohol, a kábítószeres, a testápolás és tisztálkodás, stb.

Diákjaink külső sportegyesületben csak a szülők engedélyével szerepelhetnek. Az engedélyt az osztályfőnöknek kell benyújtani láttamozásra a tanév elején. Ha iskolai, tanulmányi **programmal** ütközik a sportegyesületi szereplés, akkor külön engedély szükséges a részvételhez. A tanulmányi eredmény hanyatlása esetén az osztályfőnök a szülőktől az engedély ideiglenes vagy végleges visszavonását kérheti.

Az iskolai sportélet szervezője: a Piarista Gimnázium Diák Sportegyesület. Elnöke az iskola igazgatója. Tanár elnöke az iskola egyik testnevelő *tanára*, aki együttműködik a szakosztályok választott diák elnökeivel. A Sportkör anyagi fedezetét a normatív támogatásból, a Kalazancius Alapítványból, esetleg külső szponzorok támogatásából biztosítjuk. Költségvetését a tanár elnök készíti el, és a tanév elején a sportköri közgyűlés hagyja jóvá. A Sportegyesület pénztári könyvét a tanár elnök vezeti az igazgató felügyeletével. A Diák Sportegyesület Működési Szabályzatát a közgyűlés hagyja jóvá.

Iskolánk sportköre belekapcsolódik:

- a Katolikus Iskolák Diák Sportszövetségének, a KIDS-nek munkájába: részt vesz az évenként kiírt versenyeken.
- a Diáksportszövetség által kiírt fővárosi, országos versenyekbe, Diákolimpiába, valamint különféle ifjúsági kupa-küzdelmekbe.

Iskolánk testnevelési programja nem fér össze a profizmus semmiféle formájával.

Óvjuk tanulóinkat a sportegyesületekben elterjedt és a fiatalok egészségét károsító élversenyzéstől.

VI. VALLÁSI ÜNNEPEK, HAGYOMÁNYOK

1. Vallási élet

Az iskola vallásos nevelésének több évszázados hagyományait figyelembevéve törekszünk a kor igényeinek megfelelő új elemekkel kiegészíteni. A vallásos nevelésnek két fontos pillére a liturgikus életbe való belekapcsolódás és a rendszeres hitoktatás. A liturgikus élet központja a szentmise. A *vasár- és ünnepnap* diákmisék kiemelt szerepet kapnak nevelésünkben. A tanév folyamán (a szorgalmi időben) rendszeresen megtartjuk a vasárnapi diákmisét. A szentmisét és a homiliát osztályfőnök, hittanár vagy más felkért paptanár vagy pap mondja. A ministránsokat és az éneket vezető tanulócsoporthoz előre felkészítjük. Közös, ünnepélyes szentmisével kezdjük és fejezzük be a tanévet (Veni Sancte és Te Deum).

A hétköznapiokra eső egyházi ünnepeken vagy a tanítás előtt vagy az első tanítási órákban veszünk részt közösségi szentmisén. Szorgalmazzuk az egyes osztályok hétköznapi misehallgatását az osztályfőnök és a hittanár szervezésében.

A tanítás kezdetén és végén közös imádságot mondanak a tanulók.

Alkalmanként a szülők értekezleteivel kapcsolatban is szoktunk szentmisét tartani. A közösségi diákmiséken szívesen látjuk a Duna-parti kápolnában a diákok szüleit és hozzátartozóit, valamint az öregdiákokat.

A nagyheti liturgiát kiemelkedően fontosnak tartjuk: a virágvasárnapi, a nagycsütörtöki, a nagypénteki és a nagyszombat éjjeli szertartáson tanulóinkat szolgálatra neveljük.

A végzős diákokat közösségi szentmise keretében búcsúztatjuk.

Figyelembe vesszük, hogy tanulóink jelentős része elkötelezett tagja saját egyházközségének, ill. lelkiségi csoportoknak. Az ő jelenlétük a közös miséken az osztályfőnökökkel és az igazgatóval történt egyeztetéstől és az ő jóváhagyásuktól függ.

Hittanórát minden tanulócsoporthoz heti két órában tartunk. A hittantantárgynak tekintjük (a hitet nem lehet tanítani, de a hitbeli ismereteket igen), ezért osztályzattal minősítjük. A

hittant érettségi tárgynak lehet választani.

A vallásos nevelést segíti elő a negyedévenként tartott *bűnbánati liturgia*, amelynek keretében szent-gyónás végzésére adunk lehetőséget.

Tanévenként *lelkigyakorlattal* igyekszünk elmélyíteni tanulóink vallási életét. A lelkigyakorlatok megszervezését az osztályfőnökök és hittanárok végzik az *igazgató* felügyeletével.

VII. AZ ISKOLA KÖVETELMÉNYRENDSZERE

1. Alapelvek

A követelményrendszer három nagyobb részre bontható:

1. Tantárgyi követelmények - ezt a NAT alapján a helyi tanterv határozza meg. A tantárgyi megmérettetésnek fontos részét képezik a tantárgyi versenyek, pályázatok.
2. Magatartási követelmények - ez az alapvető keresztény értékekre, erkölcsre épül, és konkrétan az iskola házirendje tartalmazza.
3. Szorgalmi követelmények - ez a diákok tanuláshoz, munkához való viszonyát tükrözi.

A tantárgyi követelményrendszerrel az alábbi alapelveket kell figyelembe venni:

1. Csak az iskola pedagógiai programjában (helyi tantervében) elfogadott tananyagot lehet megkövetelni.
2. A követelmények megállapításánál figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat.
3. Ugyancsak figyelembe kell venni a tanulók képességeit és a tanuláshoz való hozzáállását, valamint sajátos helyzetüket.
4. Összhangot kell teremteni az egyes tantárgyak között: ne legyen egyik sem túlhangsúlyozva vagy éppen elhanyagolva a másik tantárgy rovására vagy előnyére.
5. A követelmény célja soha nem az elriasztás, megfélemlítés, hanem az igényesség-re való nevelés.
6. A tanórai és tantárgyi követelmények legyenek világosak, egyértelműek és teljesíthetőek. A tanuló érezze a tanári elvárásokban a következetességet és a kiszámíthatóságot.
7. A tanári munkában tükröződjék egyrészt az önmagával szembeni igényesség, másrészt a tanuló iránti megbecsülés, empátia.

A magatartási követelmények alapelvei:

1. A tanuló fegyelmén nemcsak olyan viselkedést értünk, amely betartja a szabályokat és előírásokat, és tiszteletben tartja mások jogait. A fegyelem inkább következménye a mély istenkapcsolatnak, melyből nem csupán a törekvések betartása következik, hanem az embertárs iránti szeretet is, mely erősebb és igazabb törvény minden paragrafusnál. A fegyelem külső és belső rend, rendezettség, kiszámíthatóság, biztonság.
2. Aki fegyelmez, az egyszerre nevel, képez, képesít, vezet, előkészít, tájékoztat - illetve ellenőríz, fékmentart, büntet, irányít, kontrollál, utasít és parancsol.

A fegyelmezés két eltérő jelentéstartalommal rendelkezik: befolyásolás és irányítás. Célunk az, hogy a befolyásoló fegyelmezés kerüljön előtérbe, hogy a tanuló belássa az önfegyelem megteremtésének szükségességét. Létezik tehát kívülről irányítással létrehozott fegyelem (ez átmeneti szokott lenni) és belső indíttatású fegyelem, azaz önfegyelem vagy önkontroll.

Az irányító jellegű fegyelmezéshez tekintélyre és hatalomra van szükség. A tekintély

többféle lehet az iskolában:

- a szakértelmen alapuló tekintély,
- a rangon, címen alapuló tekintély,
- a bizalmon alapuló tekintély,
- a hatalmon alapuló tekintély
- a másik szerető elfogadásán alapuló tekintély

Célunk, hogy egyre inkább a szakértelmen, a szerető elfogadáson és a bizalmon alapuló tekintélynek engedelmessé váljanak tanulóink, így remélhető, hogy belátják a változás szükségességét, elfogadják a szükséges korlátokat, elfogadják életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő helyzetüket. Az is fontos, hogy a tanuló részese legyen egy döntési folyamatnak, érezze, hogy nem felelt, hanem érte és vele történik a fegyelmező intézkedés. Ezáltal maga alakítja a nevelőtől való függőségét, és belülről fegyelmezi önmagát. A hatalmon, erőfölényen, megfélemlítésen alapuló tekintély rossz hatással van a tanár-diák kapcsolatra. Ha átmenetileg engedelmessé válik, nem kap motívumot az értékrend elfogadására.

A *szorgalmi követelmények* a köteleességteljesítés mértékét szabják meg. A piarista diáknak, mint keresztény fiatalnak tudnia kell, hogy tanuló éve alatt az iskolai köteleességteljesítés a legfontosabb értékmérője. Természetesen az iskolán kívüli tevékenységben, élethelyzetekben is hordozhat értékeket (pl. egyesületi sportéletben, egyházközségi szervezőmunkában), de ezek sohasem előzhetik meg a köteleességteljesítés erényét. A szorgalom mindig a motiváltságnak is függvénye: milyen érzelmi töltéssel foglalkozik egy-egy tantárggyal, hogyan tudja magát "rávenni" a naponkénti rendszeres iskolai munkára. Az iskolánkba bekerülő tanulókkal hosszasan és alapos ellenőrzéssel kell kialakítanunk "szorgalmi ideálunkat". A tantárgyakat önkényesen válogató diák nem lehet példás szorgalmú, még akkor sem, ha egy-egy tantárgyból kiemelkedően teljesít.

2. Jutalmazás és büntetés

A/Jutalmazás: Az iskola a kiemelkedő tanulmányi munkát szaktárgyi ill. tantestületi dicsérettel jutalmazza. Ezek belekerülnek a bizonyítványba valamint az anyakönyvbe osztályfőnöki aláírással.

A diákok plusz feladataik sikeres teljesítéséért szaktanári, osztályfőnöki vagy igazgatói dicséretben részesülhetnek. Ezt az ellenőrzőkönyvbe jegyezzük be, és figyelembe vesszük a félévi ill. év végi magatartás vagy szorgalom osztályzatban.

Kiemelkedő, tanterven felüli tanulmányi vagy más jellegű (művészi, sport, stb.), az iskola hírét öregbítő teljesítményért, versenyeken elért eredményért a tanulók könyv vagy más jutalomban részesülhetnek. Ezeket lehetőleg ünnepélyes körülmények között (versenyek értékelése, főként a tanévzáró ünnepély alkalmával) adjuk át.

B/ Büntetés: E kérdésben a Köznevelési Törvény 76. paragrafusa az irányadó, figyelembe véve mindig a tanuló életkori, személyiségi tulajdonságait, valamint a fegyelemsértés, köteleességszegés súlyát és gyakoriságát. A fegyelmi intézkedés vagy a fegyelmi büntetés sohasem lehet megtorló vagy a tanulóra nézve megalázó jellegű. A testi fenyegetés minden formájának alkalmazása tilos.

C./Kártérítés: A Köznevelési Törvény szerint a tanuló által az iskolának jogellenesen okozott kárért (szándékos vagy gondatlanságból okozott rongálás) a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint a tanulónak kell felelnie. A kártérítés mértéke nem haladhatja

meg a legkisebb munkabér egyhavi összegének 50 %-át gondatlan károkozás esetén, ennek tízszeresét szándékos károkozás esetén (öthavi bér).

A fegyelmi eljárásról ill. kártérítési kötelezettség megállapításáról a szülőket kellő időben kell értesíteni.

A kisebb, könnyen megállapítható értékű károkat (pl. ablaktörés) teljes értékben köteles megtéríteni a tanuló. A szándékos rongálás fegyelmi büntetést is von maga után.

3. Vizsgarend

Iskolánkban a következő típusú vizsgák fordulnak elő:

1. *Érettségi vizsga:* a 12. évfolyam sikeres befejezése után következő állami vizsga. A vizsga rendjét, követelményeit az érvényben lévő Gimnáziumi Érettségi Vizsgaszabályzat határozza meg.
2. *Osztályozó vizsga:* az évfolyam teljes anyagából vagy egyes tantárgyakból le-tett iskolai vizsga, amelyre jelentkezhetnek:
  - magántanulók,
  - hiányzásuk miatt nem osztályozható tanulók,
  - valamely tantárgyból (pl. idegen nyelv) egyéni felkészülést folytató tanulók.

Több évfolyam anyagából összevont vizsga is tehető, de minden évfolyamot külön osztályzattal kell lezárni. Az osztályozó vizsga vizsgabizottság előtt történik. A tantárgy jellegétől függően írásbeli vagy szóbeli, ill. mindkettő lehet. Idő-pontját az igazgató állapítja meg. Külön megjelöléssel kerül be a bizonyítványba és az anyakönyvbe.

3. *Különbözeti vizsgára* akkor kerül sor, ha a tanuló más iskolából vagy iskolaszerke-zeti típusból lép át iskolánkba. A tananyagok összevetése után, amelyet a szakta-nárok végeznek el, az *igazgató* írja elő a bizottság előtt leteendő szükséges vizs-gát. Ezt is be kell jegyezni a bizonyítványba és az anyakönyvbe.

VIII. A TANULÓK SZOCIÁLIS HELYZETE, GYERMEKVÉDELEM

A Magyar Katolikus Püspöki Kar 1996. évi körlevele - "Igazságosabb és testvériesebb világot!" - külön foglalkozik a magyar helyzet elemzésénél a gyermekekkel, az iskola feladatával. A nevelés három színterén - család, iskola, társadalom – történik. A családok nagy többsége nem képes elsődleges szerepét betölteni a nevelési folyamatban. Szám szerint is emelkedik a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű tanulók száma. A társadalmi elszegényedés következtében ugyancsak jelentős az anyagi gondokkal küzdő családok száma. Az ilyen családokból érkező tanulók megsegítéséhez az iskola a következőkkel járulhat hozzá:

- tankönyv-segély,
- étkezési hozzájárulás iskolai alapítványból,
- alkalmi segély (pl. osztálykirándulás, iskolai túra esetén),

Az iskola nem veheti át a család nevelő szerepét, de a fentebbi esetekben fokozott törődést vállal a tanulókkal. Ennek lehetőségei:

- egyéni beszélgetés, segítség a személyes problémák megoldásában,
- rendszeres kapcsolattartás a családdal,
- szükség esetén, korrepetálás, segítség a hiányosságok pótlására, a tehetséges tanulók külön gondozása,
- pályaorientációs segítség.
- Iskolánk különös figyelmet szentel a szorgalmas, de gyengébb képességű diákokra, a nehezebb körülmények között élőkre. Nevelésünk a keresztény értékrend elfogadását, a keresztény életforma kialakítását, mindennapi megélését segíti elő. Tanítványainkban erősítjük azt a tudatot, hogy lehetőségükhöz mérten segítsék a gyengét, a beteget, a szegényt.
- Osztályfőnöki órákon rendszeresen neveljük őket az emberi alkotás, a fizikai munka megbecsülésére, otthoni és iskolai környezetük öntevékeny gondozására, szépítésére.

IX. BEILLESZKEDÉSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Fontos, a beilleszkedési, magatartási problémákkal küszködő tanulók fejlesztése. Ennek érdekében feladatunk:

- A tanuló személyiségének és környezetének megismerése, a problémák gyökerének feltárása
- A fejlesztő módszerek megbeszélése, egyeztetése a családdal
- A megfelelő beilleszkedés hatékony segítése
- A szülők segítése a családi, a nevelési konfliktusok megoldásában.

A fejlesztés szinterei az iskolai, az osztályközösségi, a hitéleti programok.

X. AZ ISKOLA KÜLSŐ KAPCSOLATRENDSZERE

1. Az egyházi iskolákkal

A kapcsolatok kiterjednek a személyes barátkozáson túl tanulmányi versenyekre ének-kari találkozásokra, szereplésekre, közös zarándoklatokra, sportversenyekre (KIDS-versenyek, különféle kupák,) valamint közös társadalmi szórakozásokra (tánciskola, szalagavató).

A tantestület tagjai az igazgatóval együtt részt vesznek a katolikus iskolák számára rendezett továbbképzéseken. Külön jelentősége van a 2 évenként megrendezett Piarista Tanulmányi Napoknak, amikor a piarista iskolák tanárai speciális továbbképzésen találkozhatnak egymással.

2. Egyházközségekkel, katolikus ifjúsági szervezetekkel

Tanulóink különböző budapesti és környékbeli egyházközségekből kerülnek iskolánkba. A kapcsolattartást elősegítik volt tanítványaink, akik az egyházközségekben aktív szerepet játszanak (plébános, káplán, vezetőségi tag).

Tanítványaink nem szakadnak el saját egyházközségüktől az itt töltött tanévek alatt. Lehetőségük van arra, hogy az iskola munkarendje szerint részt vegyenek az egyházközség liturgiájában és tevékenységében.

A katolikus ifjúsági egyesületekben (Regnum Marianum, egyházközségi cserkészcsapatok, stb.) számos tanulónk aktívan vesz részt.

3. Külföldi kapcsolatok

Az utóbbi évtizedekben iskolánk kiemelkedő eredményt ért el a különböző külföldi kapcsolatok kialakításában, szervezésében, ezt a továbbiakban is szeretnénk megőrizni. Jó lehetőség diákjaink számára mind a nyelvgyakorlás, mind a világlátás, mind önállóság fejlesztése terén.

XI. AZ ISKOLA TANÓRAI ÉS TANÓRÁN KÍVÜLI FOGLALKOZÁSAI

1. Tanórai foglalkozások, csoportbontások, fakultációk

A tanórák időtartama 45 perc. Az óráközi szünetek tartama 10 perc, kivéve a 15 perces nagyszünetet a 2. óra után.

A tanítás a fővárosi rendelkezés szerint 8.20-kor kezdődik iskolánkban, és ezt tekintjük órarend szerinti első órának. Szükség esetén be kell iktatnunk, un. "0. órát" is a felsőbb osztályoknak.

Szakköröket, felzárkóztató foglalkozásokat lehet szervezni a 0. és 6-7-8. órában. Délután sportköri és szakköri foglalkozások külön beosztás alapján tarthatók.

Az órarend összeállításában tekintettel vagyunk arra, hogy a rokon fakultatív tárgyak (pl. magyar-történelem, fizika-biológia) ne essenek egy időpontra.

Rendkívüli tárgyként az iskolában, illetőleg a tanuló saját osztályában nem tanított idegen nyelvet lehet tanulni.

Az iskola diákkórusában a szaktanár irányításával, önkéntes vállalással vesznek részt a tanulók.

2. Tanórán kívüli foglalkozások

A/ Cserkészcsapat

1989-ben újjáalakult a 2. számú BKG (Budapesti Kegyesitanítórendi Gimnázium) csapata, és a Cserkészszövetségtől névadójául Sík Sándor nevét kérte és kapta. A 2. Sík Sándor Cserkészcsapat vezetői iskolánk tanáraiból és volt tanulóiból kerülnek ki. A csapatba azok jelentkezhetnek, akik szeretnék a 10 cserkész törvény szerint élni, cselekedni. Komolyan akarják venni jellemük alakítását, és ehhez a cserkészlet adta lehetőségeket fel akarják használni. A csapat örsökre és rajokra tagozódik, évenként táborozásokon vesz részt, otthona a gimnázium földszinti termében található. A 6 évfolyamos iskolai rendszerre áttérés jelentősen növelte a csapat létszámát. Az iskolába fölvetett tanulókat kedvesítő foglalkozásokkal készítjük elő a cserkészélet *vállalására*. Nem kívánjuk meg, hogy más cserkészcsapat tagjai kötelezően átlépjenek iskolánk csapatába. Azzal, hogy iskolánk tanulóit más csapatokban is működnek, több közös rendezvényre nyílik lehetőség.

B/ Természetjárás, kirándulások

Iskolánk nevelési gyakorlatához az elmúlt évtizedekben is hozzátartozott a rendszeres természetjárás és *túrázás*. Ezt a hagyományt részben osztálykeretekben, részben évfolyamkeretben igyekszünk folytatni. A természetjárás, *túrázás* formái:

a/ hétvégi túrázás

b/ téli és tavaszi szünetben több napos túra, sítúra

c/ nyári túrák, táborozások

Ezek a túrák lehetnek, gyalogos, kerékpáros, evezős, vitorlázó túrák.

XII. EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM

Célunk:

- hogy segítsük tanulóinkat testi és lelki egészségük harmóniájának megteremtésében, és az egészséges életmód kialakításában, megtartásában
- fejlesszük az életvezetési képességeiket
- felelősségüket egészségük megőrzése érdekében
- készítjük fel diákjainkat a stressz-hatások feldolgozására
- valósítsuk meg a mindennapi testedzést számukra
- terjedjen ki figyelmünk a mentálhigiénés nevelésre is.

Területei:

a./ egészségmegőrzés a helyes életmód kialakításával:

- mozgás, rendszeres testedzés, a helyes testtartás, játéklehetőség
- egészséges táplálkozási szokások kialakítása
- öltözködés
- higiénia, tisztálkodás
- egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta) megelőzése a tanórai és tanórán kívüli nevelésben
- ésszerű napirend kialakítása
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás)
- a szexuális felvilágosítás-nevelés, a családtervezés alapjai, az AIDS prevenció
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat)
- rendszeres szellőztetés

b./ szűrővizsgálatok: gerinc, szemészet, fogászat, részképesség zavarok stb.

c./ egészségnevelési nap ,sportnap, verseny szervezése.

Szinterei:

Minden tanulót egyformán érintő elemei:

Példamutató iskolai hatás:

- tantermek kialakítása és világítása,
- megfelelő padok, székek (a diákok testmagasságához igazodjon)
- folyosók, orvosi rendelő kialakítása
- az ülésrend időszakonkénti változtatása (nyújtson változatosságot a gyermekek szemének és gerincének terhelésében, vegye figyelembe az esetleges rövidlátást, vagy hallási zavart stb.)
- pedagógusok, dolgozók példamutatása
- ösztönzés az egészséges életmód napi gyakorlattá tételében
- az iskola által biztosított étkeztetés rendjére való odafigyelés tekintetében
- iskolai újság “egészség” rovatai
- a napi munkarend kialakítása, az órarend tervezése a mozgásigény kielégítését is célozza meg
- az iskolatáska súlya ne haladja meg az optimális mértéket

Kötelező tanórai keretben végzett egészségnevelés:

- tantárgyakba beépített egészségnevelés: osztályfőnöki óra, testnevelés óra, biológia óra és egészségtan modul
- “egészségnapok”

Tanulókat különböző mértékben érintő, tanórán kívüli elemek:

- szakkörök
- egészségnevelési akciók
- táborok, túrák
- előadások, kiállítások

Mindennapi testedzés megvalósítása:

- testnevelési órán KT. szerint
- rendszeres sportfoglalkozás keretében
- Diáksport Egyesület működtetésével
- sportversenyek lebonyolításával
- családi sportnap meghirdetésével
- sítúrák szervezésével
- korcsolyázási lehetőségek biztosításával
- a sporttelep lehetőségeinek kihasználásával
- testmozgás program játékokat és táncokat is tartalmazhat

Az egészségnevelésben a tanárok, hitoktatók, osztályfőnökök, iskolaorvos, védőnő is fontos szerepet vállal.

A Gyermejköltségi Szolgálat, a Családsegítő szervezetek, a Nevelési Tanácsadó, a Sportlétesítmények vezetői, a szakrendelők külső segítőként bekapcsolódnak.

A pályázatokat rendszeresen figyelemmel kísérjük, a lehetőségeket igyekszünk minden tekintetben felhasználni tanulóink érdekében.

XIII. KÖRNYEZETI NEVELÉS

Célunk: a teremtett világ érték, ennek tisztelete és megőrzése. A környezetért felelős életvitel formálása, diákjaink környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelősségének megalapozása.

Gyakorlati megvalósítását az alábbi szolgálják:

- mikrokörnyezet kialakítása
- szelektív hulladékgyűjtési akciók
- növények, állatok, táj védelme
- energiatakarékosság az intézményben és otthon
- környezetbarát közlekedés
- iskolai újság "zöld" rovatai
- kötelező tanórai keretben végzett környezeti nevelés
- pedagógusok és dolgozók példamutatása

Iskolán kívüli tevékenységek is elősegíthetik ezt a munkát:

- szakkörök, táborok, túrák
- környezetvédelmi akciók
- előadások és kiállítások
- látogatások állatkertbe, múzeumba, botanikus kertbe, nemzeti parkba stb.

Környezeti nevelésünk szempontjából is jelentősége van az élményalapú, tevékenység alapú módszerek minél sokoldalúbb alkalmazásának.

- projektek
- terepgyakorlati módszerek
- megfigyelések, mérések, kutató munkák
- táborok
- természetvédelmi munkák
- szelektív hulladékgyűjtés
- versenyek
- kiállítások rendezése
- művészetek szerepe a környezeti nevelésben stb.

A környezeti nevelésben osztályfőnökök, szaktanárok, külső szakemberek, intézmények is részt vehetnek.

XIV. AZ ISKOLAI ÍRÁSBELI BESZÁMOLTATÁS ÉS AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉS- HEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK

Az iskolai munkában az írásbeli beszámoltatásnak is fontos szerepe van a szóbeli számonkérések mellett.

Formái:

- témazáró dolgozat
- röpdolgozat
- szódolgozat stb.

Rendje: röpdolgozatot, szódolgozatot szükség esetén bármikor, előzetes bejelentés nélkül témazáró dolgozatot előzetes bejelentés alapján íratunk.

Korlátai: röpdolgozat esetében semmilyen korlát nincs, témazáró dolgozat esetében , /lehetőség szerint/ 1 tanítási nap 2 dolgozatnál többel nem terheljük tanulóinkat.

Értékelésben betöltött szerepe, súlya:

Mindig a tananyag mennyiségétől és minőségétől függő.

Otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározó elemei és korlátai:

A tanulók továbbhaladásához szükséges mennyiségűek és minőségűek a feladatok, amelyeknél a diákok teherbíró képességét figyelembe vesszük.

**XV. A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS
FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE**

Helyi óratervezés a 7-12. évfolyamok számára

T £ TANTÁRGY	H e t i ó r a s z á m o k							
	7.	8.	9.	10.	11.	fakt	12.	fakt
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4	4	2	4	2
Történelem és állampolgári ismeretek	2	2	2	2	3	2	3	2
Emberismeret és etika					hittan			
1. Idegen nyelv	3*	3*	3*	3*	3*		3*	
2. Idegen nyelv			3*	3*	4*		3*	
Matematika	4	3	3	3	3	5	4	5
Informatika	1*	1*	1*	1*		2		2
Bevezetés a filozófiába							1	
Fizika	2	2	2	2	3	2		2
Biológia	2	2	2	2	2	2		2
Kémia		3	3	2		2		2
Földünk és környezetünk	2	2	2	2		2		2
Ének-zene	1	1	1	1	1			
Rajz és vizuális kultúra	1	1	1	1			1	
Technika és életvitel	1*	1*						
Testnevelés és sport	3	3	2	2	2		2	
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1		1	
Hittan	2	2	2	2	2		2	
M Társadalomismeret			osztfő					1
o Tánc és dráma				1				
d Mozgókép- és médiaismeret	1						1	
u Művészetek (helyi tanterv)						ének	rajz	
l Ember- és társadalomism., etika	hittan							
Egészségtan		biol						
A tanuló kötelező heti óraszám	30	31	32	32	28		26	
A tanuló által választható órák száma (+ szakkör + fakultáció)	1	0	1	1	5		7	
A tanuló heti óraszám (maximum)	31	31	33	33	33		33	
Osztályonként eddig felhasznált összóra (kötelező + osztott órák)	36	37	40	40	45		41	
Osztályonként felhasználható összóra (+ osztott órák + szakkörök)	37	37	45	45	50		50	

* : csoportbontásban

A fakultáción emelt szintű érettségi vizsgára és egyetemi felvételre készítjük fel a tanulókat. Általában összevont csoportokról lévén szó, az óraszámok évfolyamra és nem osztályra értendők. Lét-számfeltétel: legalább 8 fő az indításkor.

A pedagógiai program szerves részét alkotó egyéb dokumentumok

A pedagógiai program az alábbi dokumentumokkal együtt alkot egy olyan komplex egységet, amely leírja az iskola teljes működését. Ezért a pedagógiai programhoz csatoljuk az alábbiakat:

- Helyi tantervek
- Szakmai program
- SzMSz
- Házi rend.
- Minőségbiztosítási alapprogram

Záró rendelkezések

A pedagógiai programot az igazgató készíti el, a nevelőtestület elé terjeszti megvitatásra és elfogadásra. A szülői szervezet képviselői útján egyetértési jogot gyakorol. Az egészségnevelési programot az iskola-egészségügyi szolgálat véleményezi. A programot a fenntartó hagyja jóvá.

A pedagógiai program módosítására:

- Az iskola igazgatója
- A nevelőtestület bármely tagja
- A nevelők szakmai munkaközösségei
- A szülők közössége
- Az iskola fenntartója

tehet javaslatot.

A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő tanév szeptember 1. napjától kell bevezetni.

A hatályba lépés napja a fenntartói jóváhagyás napja.

A nyilvánosságra hozatal módja: könyvtár, honlap.

Őrzi: az irattár és a fenntartó.

A pedagógiai programot legalább két évenként felül kell vizsgálni.

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM VÉLEMÉNYEZÉSE

Budapest, 2004. június. 10.

.....
iskola-egészségügyi szolgálat

A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA

Ezt a pedagógiai programot az iskola nevelőtestülete .....év .....hó .....napján tartott ülésén elfogadta.

.....
igazgató

A pedagógiai programot a szülői közösség iskolai vezetősége a .....év.....hó.....napján tartott ülésén véleményezte és elfogadásra javasolta.

.....
az iskolai szülői közösség elnöke

Az iskola pedagógiai programját a fenntartó ..... év.....hó.....napján jóváhagyta.

.....
fenntartó

Budapest, 2004.június.16.